

ХРИСТО ХРИСТОВ МИРЧО

chitanka.info

— Хайде, Мирчо, върви сине. Тъй думаше тогава Бранко на мулето в пътя. Решил бе кат' няма какво друго, него във войната да прати. Вече стар беше той да замине, а и двамата си сина загубил бе в другата война преди тази.

Кратка, но тежка година бе тая, която дома му зачерни^[1]. Много хора умряха, цели села се затриха. Страдаха много. Но на всеки България беше в сърцето и чилиците с радост и вяра, сами, без да чакат покана, към фронта вървяха^[2]. Погинаха много, но който се върна, герой бе за всички, че гората събра се. България все така бе на парчета, но поне планината не бе веч на две пределена^[3]. Уморени, героите си дойдоха дома и пак заживяха живота си кротко.

Ала голяма неправда се случи с народа тогава, и макар и селата тъдява събрани да бяха вече при нази, много други останаха под чуждата воля. Хортуваха хората, че война пак ще, дойде щото не може земята ни родна да е все разделена.

Все туй се обсъждаше от изгрев до заник и ето — мина година — и докат' втора измине, пак се започна, влезе България в боя^[4].

Жените приеха отново таз' пуста прокоба дето ги пак ориса да страдат — сами да се справят с живота. От почти всеки дом войник пак излезе, но и товарни животни за войската си трябваха. Ценяха се много.

И за туй Бранко реши, кат' синовете загуби, с мулето белким помогне в боя.

„Кратка и тази война, думат, щяла да бъде. Неправдите щяла тя да оправи.“

С тази надежда вървяха към боя всичките хиляди хора.

На Орешница^[5] беше на войниците пунктът и там се сбираха хора, животни. Минаха двамата с Бранко край Юрта, зорът бе свършил, вече пътят се протягаше само надолу. Ала силно се дърпаше мулето — сякаш знайше какво ще го чака.

Добре другаруваха с него. Помощ му беше вкъщи голяма. Кротък, пък силен Мирчо си беше и го знаеха всички тъдява. Сурото^[6] муле кат' кажат — за него значи хортуват.

Дърва, брашно, каквот' да потрябва — все на гърба му беше качено. Голям помощник му беше в живота, ала сега на войската още по-нужен ще бъде.

В Орешница стигнаха денят кат' захвана обяда.

А там хора много. Силна подготовка вървеше. Кой с жена се прощава, а и майки разплакани имаше доста. Сбират войници и тръгват неясно къде по колони. Писари отмятат в тефтери — кой от къде е явил се. И кой кон, катър или муле води във войната да влезе. Пъргав налбант^[7] ги ковеше. На търнаците белези турга — да се знае отде е всяко животно, че да ги върнат щом се свърши войната.

Буца му в гърлото дойде тогава, че на Мирчо много държеше, ала халал бе решил той да го стори. Нека полезен да бъде. А пък щом Господ рекъл е — може и жив да остане и пак един ден с него другари да бъдат.

— Туй го белязах — рече ковачът, когато Бранко с мулето при него отиде.

— Сега идвам, не му си белега турил — отвърна Бранко смутено.

— Пак суро муле преди малко белязвах. А, верно — твоето няма белязка.

Чувал бе Бранко за до едно муле отвъд Юрта, в Чаушово^[8], суро кат Мирчо. Ала не беше го виждал и не знаеше тъй ли е, вярно ли хората думат.

Начука му знака ковачът, търнака беляза с място и име и дойде реда да го дава, че и други чакат мнозина.

— Хайде отивай, юнако. Помощ на всички да бъдеш. Пък дано жив да останеш — тъй му думаше Бранко, па му погали челото и го на войската остави.

Една, че две, че и трета... Заредиха се мъчни военни години. Вестите ту добри, ту лоши пристигаха в село, ала все тъй бедно и трудно времето беше.

На Бранко и всички — сърцето все свито в гърдите: за кой, че убит е, вест ще пристигне. Тежко живееха, но с труд и упорство. Гладни поне не стояха.

Царевица, бобец, леща, картофи все ще се найдат — гладът ги не стигна.

А как ли момците живеят в окопите, мнозина се питаха със сълзи в очите.

И дойде вест, че България въвн от войната излязла. Не била разгромена в битки войската, но грешни съюзници наш'те избрали и трябвало ся' да му търсят колая.

Пък почнаха да се връщат войници — ранени и болни, окъсани, а някои с въшки.

И посрещнаха ги с грижа голяма, за тях всеки беше герой, обсипан със слава.

А те разказваха за битки големи и как са надвивали врагове многобройни. Ала въпреки туй победени пак бяхме и трудни години ги чакаха всички.

Дойде вест, че ще връщат животни, които оцелели са в боя. И който дал е халал на войската да ползва животно, да си го вземе ще може. На тез' дето умрели животните бяха, щеше да плаща държавата, когато и както тя може.

С надежда в сърцето тръгна Бранко по пътя. Към Орешница, дето Мирчо беше оставил. Там ги вземаха и там пак щяха тях да ги връщат. От много махали и села се бяха хора събрали и всеки се надяше дано си животното оцеляло намери.

Кат' пристигна народ имаше много и чакаха всеки по знак на търнака оставен да го извикат, че да си вземе хайвана.

Коне, катъри, мулета и магерата имаше много за връщане тука. Но внимателно, следеше стражарят на кой от чияците знак на търнака е писан.

Радост за много хора беше голяма, когато си вземаха животните живи. Загледа ги хубаво Бранко с поглед тревожен, пък видя сред другите Мирчо — стои навел си главата. С хлътнаха хълбоци, с белези много, но жив си стоеше, там между всички.

— Мирчо! — му викна той изненадан. И вдигна си Мирчо главата и напреде–назаде помръдна ушите. Зарадван той редът му да дойде изчака. Да види стражарят, белега в търнака му турен — пък да подпише и Мирча в дома си да води.

— Туй само, че оттук е се види на белега долу — каза стражарят и към Бранко погледа впери.

— Мойто е — рече му Бранко и зарадван пристъпи напреде.

Но и друг чияк от тълпата излезе и сурото муле поиска. От Чаушово бил и каза, че всички тъдява знаят, че и той суро муле на войската оставил.

Обадиха се хора отзаде в подкрепа на чияка тогава и твърдо казаха, че и той суро муле е имал. Други пък на Бранко свидетели бяха и те на стражаря хортуват — на Бранко мулето т'ва е, да му си го върнат, че да го ползва със здраве.

Видя се в чудо стражарят тогава на кой да повярва. Голяма суматоха настана.

А пустия белег в търнака изтрит беше с времето и се не виждаше име.

— Мирчо! — му викна пак Бранко тогава и мулето мърда с главата голяма, ала нищо да каже хайванът не може.

А онзи, чаушовеца, Сивчо му вика и то пак мърда с главата.

Ала на муле знай ли някой езика, че право да съди — на кой да е в полза.

Разделиха се чияците, всеки страна взе да спори и краят му нийде не се виждаше вече. Тоз' по туй го разбирал, друг пък по друго и нямаха сговор как да отсъдят. А времето напредва, други отзаде да подвикват вземаха.

Стражарят и той се зачуди как на туй муле да му търси колая.

— Дай го! Не видиш ли как ми се радва, кат' викна — рече му Бранко.

— Виждам, ала и виждам как се от Чаушово чиякът келеши^[9].

И настина чаушовецът твърдо държеше, чу туй муле ще вземе — негово било.

Чаушово голямо село над Юрта, във високото беше. И много съселяни имаше тука — него крепяха.

А Бранко в Еркюприя^[10] долу живееше и по-малко и тихи край него хората бяха.

Таз' случка как щеш да свърши никой не знае. Ала хубаво, че един чияк от Кабата ума на всички докара.

— Пусни го, бре. То само ще си иде. Отде е то само ще си каже.

Тъй рече онзи от Кабата тогава и всички доволни от думите бяха.

Почеса се стражарят, пък отсече тогава.

— Я, назад всички! На мулето път да се стори. Отстъпиха всички, че сеир беше станал, да гледат как хайванът пътя ще хване.

— Където тръгне самичко, на него ще бъде туй муле нататък.

Затихнаха хората, стражарят пристъпи, че отвърза въжето и по хълбока силно го плясна. А животното изправи ушите, навири опашка в тълпата, пък хукна право напреде към Еркюприя здраво побягна.

Въздъхнаха всички, на Бранко се отпусна сърцето. Подписа се бърже и поглед напреде отпави.

А от Мирчо само опашка се виждаше вече, скрит зад гората, към дома си затичан.

[1] Става въпрос за Балканската война водена от 1912–1913 г. ↑

[2] Преди началото и по време на войната в България се наблюдава огромно желание у населението да се включи в армията. При мобилизирани 360 000 души под знамената се явяват над 700 000. ↑

[3] След Балканската и последвалата я Междусъюзническа война от 1912–1913 г. към територията на България се включва почти цялата планина Родопи с малък излаз на Беломорието. ↑

[4] Става въпрос за Първата Световна война. България се включва на страната на Германия, Турция и Австро–Унгария и воюва от 1915–та до 1918–та г. България мобилизира 800 000 армия, което я прави държавата с най-голям брой мобилизирани войници на глава от населението. ↑

[5] Орешница — От 1934 г. името на селото е Орешец ↑

[6] Суро — Сиво. ↑

[7] Налбант — Ковач на подкови ↑

[8] Чаушово — От 1934 г. селото се казва Добростан. ↑

[9] Келеши се — Спори, оспорва ↑

[10] Еркюприя — След 1934 г. преименувано на с. Мостово ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.